

NEMIS TILIDA FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING KELIB CHIQISHI

Asomiddinova Gulbarno Alijonovna

Farg'ona davlat universiteti gumanitar yo'nalishlar bo'yicha chet tillari
kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi tadqiqotchi nemis tilida ko'p qo'llanadigan frazeologik iboralarni kelib chiqish tarixiga nazar qaratib, ularning ma'nosini va qo'llanish doirasini tahlil etishga harakat qiladi.

Kalit so'zlar: Frazeologik iboralar, so'z boyligi, frazeologik birliklar, qadimgi mifologiya, allegorik shaxs, karikatura.

Annotation: In this thesis, the researcher looks at the history of origin of phraseological phrases, which are used a lot in German, trying to make their meaning and scope of application plausible.

Keywords: Phraseological phrases, vocabulary, phraseological units, ancient mythology, allegorical figure, caricature.

Frazeologik birliklar ko'p asrlar davomida tilda shakllangan lingvistik boylikdir.

O'rganilayotgan tilda so'zlashuvchilar bilan to'liq muloqot qilish uchun grammatikani bilish va katta so'z boyligiga ega bo'lish etarli emas. Bu o'sha tilni frazeologiyasi, maqollari va qotib qolgan iboralarni bilishni ham taqozo etadi.

Har qanday Evropa tilida ko'plab bir-biriga o'xshash frazeologik birliklarni topish mumkin-ki, ularning aksariyati bir xil manbalardan, yani qadimgi mifologiya va Injil olingandir. Biroq, har bir tilda asta-sekin mamlakatning tarixiy va madaniy voqeliklari bilan bog'liq bo'lgan va ko'pincha boshqa tillarda o'xshashi bo'lmagan o'z frazeologik birliklarini shakllandi. Ulardan bir nechtasini ko'rib chiqsak:

Deutscher Mishel - Nemis Mishel. Nemis Mixeli butun nemis xalqini (amerikalik amaki Sem yoki frantsuz Marianna kabi) ifodalovchi allegorik shaxsdir. Ushbu tushuncha O'rta asrlarda lotin tilini ta'lim tili sifatida ishlatadigan jamiyatning yuqori qatlamlari va oddiy odamlar o'rtasida katta bo'linish paydo bo'lganda paydo bo'lgan. Nemis Mixeli oddiy va o'qimagan bo'lsa-da, ona tili va urf-odatlariga sodiq bo'lsa-da, haqiqiy nemis obrazi edi. Shunday qilib, nemis madaniyatida bu o'ziga xos vatanparvarlik ramzi edi. Ammo 19-asrdan boshlab bu ibora asta-sekin hazilomuz va istehzoli tusga kira boshladi va namoyishkorona va soxta vatanparvarlik haqida gap

ketganda ishlatila boshlandi. Bu ibora omi va tor fikrli odamni ifodalay boshladi. Nemis Mixeli karikaturalarda tungi qalpoq yoki shlyapa kiygan odam sifatida tasvirlangan, bu unig libosining ajralmas bir qismi edi.

Hier stehe ich, ich kann nicht anders - Men bu erda turibman va boshqacha yo'l tutolmayman.

Mashhur bayonot Martin Lyuterga tegishli bo'lib, u 1521 yilda Vorms shahrida reyxstagga qilgan nutqida bu so'zlarni aytgan va u erda turli sinf vakillari oldida so'zlagan. Islohot asoschisi o'zining qarashlaridan voz kechishga majbur qilindi, lekin u shunday javob berdi: "Men bu erda turibman va boshqacha yo'l tutolmayman, Xudo menga yordam bersin, omin".

Etwas auf die lange Bank schieben - uzoq stolga biror narsani surib qo'ymoq.

U Regensburg shahrida paydo bo'lgan. Shaharning ratushasida muqaddas Rim imperiyasining Reyxstag majlislari bo'lib o'tgan. Sakkiz asrdan ko'proq vaqt davomida mavjud bo'lgan ushbu xalq ta'limi turli mamlakatlarni, shu jumladan zamonaviy Germaniya hududini qamrab olgan. Shuning uchun Regensburgda o'tirgan parlament juda muhim edi, unda ko'plab yirik ishlar ko'rib chiqilar edi. Muqaddas Rim imperiyasining turli erlaridan kelgan elchilar soni shunchalik ko'p ediki, ular uzoq vaqt qaror qabul qilishni kutishlari kerak edi. Olib kelingan hujjatlar skameykalar sifatida ishlatilishi mumkin bo'lgan maxsus katta sandiqlarga joylashtirilar edi. Ko'pincha, jarayonni kutish uzoq vaqt davom etar edi, shuning uchun ular ba'zi narsalarni unutishar edi va ular yuk bo'lib sandiqlarda yotar edi va shu tariqa tilda bu frazeologizm paydo bo'ldi.

Etwas am grünen Tisch entscheiden -yashil stolda biror narsani hal qilish.

Regensburgdagi Reyxstag bilan bog'liq yana bir ibora, bu ishni bilmasdan qabul qilingan va xalq uchun noqulay bo'lgan qandaydir byurokratik qarorni anglatadi. Ushbu frazeologizm shahar hokimiyatida parlament yig'ilishlari o'tkaziladigan stol yashil baxmal bilan qoplanganligi bilan izohlanadi.

Auf der Bärenhaut liegen - Ayiq terisida yotmoq.

Frazeologizm o'zbekcha „Osmonga qarab yotmoq“ iborasini anglatadi. Qadimgi nemislar hayotiga bag'ishlangan mashhur asarida Rim tarixchisi Tatsit ba'zi urf-odatlarini, shu jumladan, bu qabilalar dam olish uchun ayiq terilaridan foydalanganliklarini tasvirlab bergan. Biroq, "auf der Bärenhaut liegen" iborasi XIX asr talabalari tomonidan yozilgan "Tatsit va qadimgi nemislar" hazil qo'shig'i tufayli ma'lum bo'ldi, unda quyidagi so'zlar bor edi:

An einem Sommerabend (bir yoz oqshomida)

Im Schatten des heiligen Heinz (muqaddas eman daraxti soyasida)

Da lagen auf Bärenhäuten (ayiq terilarida)
Zu beiden Ufern des Rheins (Reynning ikkala tomonida)
Verschiedene alten Germanen (turli qadimgi nemislar yotardi)
Sie liegen auf Bärenhäuten (ular ayiq terilarida yotishar edi)
Und trinken immer noch eins (Va ular qayta-qayta ichishar edi)
Xans im Gluk - baxtli Xans .

Baxtli Xans beparvo va beg'am odam deb ataladi.

Bu ism aka-uka Grimmlarning xuddi shu nomdagi ertakidan olingan bo'lib, unda sofdil Xans etti yillik ishi uchun to'lov sifatida oltin quyma oladi. Dastlab, yigit uni otga almashtiradi, u tez orada sigir bilan almashtiriladi, keyin cho'chqa va g'oz bilan almashtiriladi. Oxir-oqibat, Xans tasodifan quduqqa tushadigan oddiy toshlar bilan qoladi va u og'ir yukdan ozod bo'lib , o'zini juda baxtli his qiladi.

Ab nach Kassel! - Kasselga bor!

Ushbu ibora kimdir yo'q bo'lib ketishini xohlaganda ishlatiladi, chunki u biroz salbiy ma'noga egadir. (O'zbekchadagi „Yo'qol!“ iborasiga to'g'ri keladi. Ammo, agar frazeologik birlik do'stlar bilan muloqotda ishlatilsa, u salbiy ma'noga yo'qotib, hazilga aylanadi. Qanotli ibora 1870 yilda, Frantsiya Germaniya bilan urushda mag'lubiyatga uchraganidan so'ng, Napoleon III hibsga olinib, Gessendagi Kassel shahrining qasrlaridan biriga badarg'a etilayotganida, imperatorga qarata temir yo'l stantsiyasiga to'plangan odamlar " Kasselga ket!», deb qichqirgan ekan.

Berliner Luft - Berlin havosi

Bu ibora Pol Linkning "Frau Luna" operettasi tufayli paydo bo'lgan, uning eng mashhur qismlaridan biri "Berlin havosi" deb nomlangan. Marsh uslubida yozilgan ushbu qo'shiq Germaniya poytaxtining norasmiy madhiyasiga aylandi va XX asrning eng mashhur nemis shlagerlaridan biri hisoblanadi.

Hozirgi vaqtda "Berlin havosi" iborasi poytaxtning madaniy va ijtimoiy muhitini, shuningdek, berlinliklarning o'ziga xos hayot tarzini ifodalashda qo'llaniladi.

Yuqoridagi misollardan ko'rinib turibdiki, nemis tilidagi frazeologizmlari o'z kelib chiqish tarixiga ega ekan, lekin ular shunchalik bizning kundalik so'zlashuvimizga singib ketgan-ki, biz ularni qanday paydo bolganligi haqida o'ylab ham o'tirmaymiz.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Binovich L. Nemesko-russkiy frazeologicheskiy slovar. Moskva. «Akvarium», 1995. 387-b.
2. Gerdt A. Nemesko-russkiy razgovornik. Moskva. "Prosveщenie", 1960. 3903-b.

3. Alijonovna, A. G. (2022). DISTINCTIVE FEATURES OF STORIES BY STEFAN ZWEIG. American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 2, 88-94.
4. Alijonovna, A. G. (2022). PECULIARITIES OF STEFAN ZWEIG'S WORKS. Conferencea, 3(3), 91-94.
5. Asomiddinova, G. (2022). УЛУҒБЕК ҲАМДАМ “ОТА” РОМАНИДА ҚАХРАМОН ОБРАЗИТАЛҚИНИДА МИЛЛИЙ ДЕТАЛЛАР ВА МИЛЛИЙ КАДРИЯТЛАР ИФОДАСИ. Science and innovation, 1(В7), 406-409.
6. Asomiddinova, G. (2022). СТЕФАН ЦВАЙГ НОВЕЛЛАЛАРИДА ИНСОН РУҲИЙ ОЛАМИНИНГ ТАЛҚИНИ (“АЁЛ ҲАЁТИДАН ЙИГИРМА ТҶРТ СОАТ” НОВЕЛЛАСИ МИСОЛИДА). Science and innovation, 1(В6), 488-491.
7. Alijonovna, A. G. (2022). DISTINCTIVE FEATURES OF STORIES BY STEFAN ZWEIG. American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 2, 88-94.
8. Asomiddinova, G. (2022). СТЕФАН ЦВАЙГ НОВЕЛЛАЛАРИДА ИНСОН РУҲИЙ ОЛАМИНИНГ ТАЛҚИНИ (“АЁЛ ҲАЁТИДАН ЙИГИРМА ТҶРТ СОАТ” НОВЕЛЛАСИ МИСОЛИДА). Science and innovation, 1(В6), 488-491.
9. Alijonovna, A. G. (2022). INTERPRETATION OF THE IMAGE OF WOMEN IN S. ZWEIG'S SHORT STORIES" THE LETTER OF AN UNKNOWN WOMAN" AND" 24 HOURS OF A WOMAN'S LIFE". American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 3, 39-46.
10. Охонjonovich, A. S. (2023). Peculiarities of Semantics of Phraseological Units with Zoonyms. Journal of Pedagogical Inventions and Practices, 17, 98-102.
11. Абдилоев, Ш. О. (2023). АЙРИМ УЙ ҲАЙВОНЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ БЎЛГАН ФРАЗЕОЛОГИК БИРЛИКЛАРНИНГ ТУРЛИ ХАЛҚЛАРДА МАЪНО ИФОДАЛАНИШИ. BARQARORLIK VA YETAKSHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(5), 122-128.
12. Абдилоев, Ш. О. (2023). ФРАЗЕОЛОГИК БИРЛИКЛАР—ХАЛҚ ҲАЁТИНИНГ ИНЪИКОСИ. PEDAGOGIK ISLOHOTLAR VA ULARNING YECHIMLARI, 1(2), 157-159.
13. https://www.de-online.ru/tipichnie_frazeologizmy

